

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 13/11/2025 17:05
Sayı: E-120.07.03-1736063

2025 AİLE YILI

Sayı : E-85112434-610-7538027

Konu : Soru Önergeleri

7/30850 GK 11
7/315327

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

7/33612 GK 12
7/33614
7/33536
7/35133 GK 29

- İlgi : a) 22.07.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1669540 sayılı yazınız.
b) 01.08.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1675051 sayılı yazınız.
c) 15.09.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1697698 sayılı yazınız.
ç) 15.09.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1697712 sayılı yazınız.
d) 22.10.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1720796 sayılı yazınız.
e) 28.10.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1724967 sayılı yazınız.

7/35533-35534

İlgi yazılar ekinde yer alan soru önergelerine ilişkin Bakanlığımızca hazırlanan cevaplar Ek'te sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Nuri ERSOY
Bakan

Ek: Liste ve Cevaplar (18 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: AD17F58D-11BB-416C-9076-3ADC7928CF5C Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ktb-ebys>

Cumhuriyet Bulvarı No: 4 Ulus Altındağ / ANKARA
Telefon No: (312) 470 8000 Belge Geçer No: (312) 470 5131
<http://www.ktb.gov.tr> <http://sgb.ktb.gov.tr>
KEP Adresi : kulturveturizmbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Hasgül ÇAKAN
İşletme İşçisi
Telefon No:(312) 470 50 05

**DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SAYIN SERHAT EREN'İN 7/35133 ESAS SAYILI
SORU ÖNERGESİNE BAKANLIĞIMIZCA HAZIRLANAN CEVAP**

Bakanlığımız (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü)'ca;

"Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı" miras alanının koruma durumu 2015 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kaydedilmesinden itibaren Dünya Miras Merkezi tarafından izlenmekte olup konuya ilişkin Dünya Miras Komitesi tarafından bir dizi karar alınmıştır. Bu kapsamda, söz konusu kararlarda yer alan hususlar, varlığın koruma durumu ile varlığın ve tampon bölgesi(leri)nin korunması için atılan adımlara ilişkin bilgi/ belgeleri içeren Mayıs 2016, Şubat 2017, Aralık 2018, Şubat 2020, Şubat 2022, Şubat 2024 ve Ocak 2025 tarihli raporlar UNESCO Dünya Miras Merkezine iletilmiştir.

Konuya ilişkin olarak;

- Diyarbakır ili, Sur ilçesi, Şemhane Mahallesi, Diyarbakır Kent Surlarının Koruma Alanında, Dünya Miras Alanı sınırları dahilinde yer alan mülkiyeti Maliye Hazinesine ait 59 ada, 7 parsel ve 544 ada, 2 parsel arasındaki kadastral boşlukta kalan taşınmazlar ile 59 ada 10 ve 12 parsellerdeki izinsiz uygulamalara yönelik 24.10.2024 tarihli Kurul kararı alınmıştır.
- UNESCO Dünya Miras alanı sınırları içerisinde ve tescilli Diyarbakır Surlarının koruma alanında kalan Şemhane Mahallesi, Diyarbakır Kent Surlarının Koruma Alanında, Dünya Miras Alanı sınırları dahilinde yer alan, mülkiyeti Diyarbakır Büyükşehir Belediyesine ait, tescilsiz 64 ada, 8 ve 9 parseller ile tescilsiz 58 ada, 4 parselde yer alan taşınmazlarda tespit edilen izinsiz uygulamalara yönelik muhtelif tarihli Kurul kararları alınmıştır.
- UNESCO Dünya Miras Listesine kayıtlı "Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı" alan sınırları dahilinde kalan tescilli On Gözlü Köprü ve koruma alanı sınırları dahilinde kalan izinsiz yapılaşmalara yönelik muhtelif tarihli Kurul kararları alınmıştır. Ayrıca, alınan kararlar ile söz konusu durumlara sebebiyet verenlere yönelik Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.

Hevsel Bahçelerine ilişkin ön rapor Diyarbakır İl Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından iletilen bilgi/ belgeler doğrultusunda Şubat 2024 tarihinde UNESCO Dünya Miras Merkezine iletilmiştir. İletilen bilgi/belgeler ön çalışma niteliğinde olup ayrıntılı analiz ve olası yönetim stratejilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar ise Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi koordinasyonunda ilgili kurum/kuruluşlarca yürütülmektedir.

25.12.2023 tarihinde Bakanlığımız ile Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı arasında yönetim planının güncellenmesine yönelik bir iş birliği protokolü

imzalanmıştır. Şubat 2025 tarihinde iletilen koruma durumu raporunda Yönetim planının güncellenmesine ilişkin taslak İş Programı UNESCO Dünya Miras Merkezine iletilmiştir. Yönetim planının revizyonuna ilişkin çalışmalar bu program kapsamında devam etmektedir.

Yönetim planının hazırlanması, onaylanması, uygulanması ve denetlenmesi süreçlerinden sorumlu alan yönetim birimleri Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluşu ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik doğrultusunda oluşturulmaktadır. Bu kapsamda, Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alanı Alan Başkanı 08.02.2022 tarihinde Makam Oluru ile görevlendirilmiş, yönetim planını değerlendirmek ve onaylamak üzere Danışma Kurulu ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu oluşturulmuştur.

Diyarbakır Kalesi ve Surlarının UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kaydedilmesinden bu yana UNESCO Dünya Miras Komitesi tarafından alana yönelik alınan kararlarda Dünya Miras Alanımızın sınırları içerisinde kalan On Gözlü Köprü çevresindeki kaçak yapılaşmalar da yer almıştır. Kararlar doğrultusunda söz konusu kaçak yapılaşmalara yönelik alınan tedbirler ve yürütülen iş ve işlemler hakkında güncel bilgiler ilgili idarelerden talep edilmekte ve Dünya Miras Merkezine iletilen koruma durumu raporlarında yer verilmektedir.

On Gözlü Köprü'nün koruma alanında kalan izinsiz uygulamaların kaldırılması yönünde Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından alınan kararlar doğrultusunda yasal süreçler başlatılmıştır.

Dünya Miras Sözleşmesi uyarınca da ülkemizin varlığın üstün evrensel değerini oluşturan özelliklerini, özgünlüğünü ve bütünlüğünü korumakla yükümlü oldukları ilgili idarelere hatırlatılarak kaçak yapılaşmaların kaldırılmasına yönelik çalışmaların ivedilikle tamamlanması ve gerekli önlemlerin alınması istenmiş olup süreç devam etmektedir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun Ek: 2'nci maddesi ve Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluşu ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik doğrultusunda Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alanı Yönetim Planının güncellenmesi amacıyla 25.12.2023 tarihinde Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı arasında bir iş birliği protokolü imzalanmıştır.

Dünya Miras Komitesinin alana ilişkin almış olduğu kararlarda yer alan hususların uygulanmasına yönelik ilgili kurumlarla koordineli olarak bir eylem planı hazırlanmış olup Şubat 2025 tarihli koruma durumu raporuna ek olarak UNESCO Dünya Miras Merkezine iletilmiştir. Söz konusu eylem planı, Dünya Miras

Komitesinin alana ilişkin Temmuz 2025 tarihinde almış olduğu 47COM 7B.129 sayılı kararında yer alan hususları da içerecek şekilde revize edilmektedir.

2020-2025 yılları Yatırım Programından Bakanlığımız Kùltür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne Diyarbakır Surları için ihtiyaç duyulan gerekli ödenekler aktarılarak;

- Diyarbakır Silvan Kalesi Kısmi Restorasyonu ve Urfakapı 21-22. Burç Sondaj Analizleri, Depremsel Modelleme Güçlendirme Projelerinin Yapılması İşi (Medeniyetler Diyarında Urfa Kapıdan Kulfa Kapıya Yolculuk) (Eř Finansman) (2020),
- Diyarbakır Urfa Kapı ve Mardin Kapı, Demir Kapı Kanatlarının Restorasyonu (2020),
- Diyarbakır Surları 1-2 No.lu Burç Çevresindeki Demir Korkulukların Onarımı (2020),
- Diyarbakır Surları Projelerinin Yapılması (KVMGM, DÖSİMM) (2021),
- Diyarbakır Surları 2. Etap Projelerinin Yapılması (2021),
- Diyarbakır İli, Sur İlçesi, 152 Ada, 35 Parselde Yer Alan Koruma Kurulu Müdürlüğüne Tahsisli Tescilli Yapının Projelerinin Yapımı (2024),
- Diyarbakır Surları 75-76 No.lu Burçların Restorasyonu, Çevre Düzenlemesi ve St.George Kilisesi Projelerinin Hazırlanması (2024),
- Diyarbakır Surları Restorasyonu (9. Etap) (Deprem Kaynaklı Oluřan Hasarların Onarımı) (2025),
- Diyarbakır Surlarının Restorasyonu (9. Etap) (2025),
- Diyarbakır Surlarındaki Burçların Eksiklerinin Giderilmesi

işleri gerçekleştirilmiştir.

Bakanlığımız (Vakıflar Genel Müdürlüğü)'ca;

UNESCO tarafından yapılan değerlendirme ve uyarılar konusunda Vakıflar Genel Müdürlüğü doğrudan uygulama yetkisine sahip olmamakla birlikte, UNESCO ilkeleriyle uyumlu, vakıf kùltür varlıklarının çevresel sürdürülebilirliği ve manevi değerlerinin korunması yönünde katkı sunmaktadır.

UNESCO izleme ve denetim mekanizmaları, Bakanlığımız koordinasyonunda yürütölmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü, bu süreçte vakıf kùltür varlıklarının korunma düzeyine ilişkin teknik bilgi ve tespitleri paylaşarak sürece katkı sunmaktadır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Hevsel Bahçeleri'nin tarihi, kùltürel ve ekolojik değerini korumaya yönelik bütçelendirilmiş bir yatırım projesi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, alanın çevresinde yer alan vakıf kùltür varlıklarının restorasyonu,

bakımı ve koruma uygulamaları aracılığıyla, Hevsel Bahçeleri'nin kültürel peyzaj bütünlüğüne dolaylı koruma katkısı sağlanmaktadır.

Hevsel Bahçeleri ve Diyarbakır Surları'nda, mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olan alanlarda herhangi bir fiili işgal ve tahribat bulunmamaktadır.